

נעבור את זה יחד // המעבר מבית הספר היסודי לחטיבת הביניים

שותפות מיטבית בין הורים וצוותי חינוך במעברים

יועצים ויועצות יקרים,

כבכל שנה אחד האתגרים העומדים בפנינו הוא אתגר "המעברים". אתגר זה ניצב בפני תלמידים המסיימים את לימודיהם בבית הספר היסודי ועוברים לחטיבת הביניים.

האתגר הזה, אינו ניצב אך ורק בפני התלמידים, אלא מערב אף את הוריהם במיוחד בתקופה זאת.

אירוני ה 7.10 השפיעו ומשפיעים עדין על כולנו על הצוות החינוכי, על התלמידים ועל ההורים כאחד.

נגלה רגישות למצוקות ולצרכים השונים שעולים ונדייק את המענים לקהילה ולפרטים בה.

התייחסות לעקרונות הבאים תסייע לכם בחשיבה על מענה רלבנטי ומותאם.

שימו לב לאוכלוסיות במעגלי הפגיעות: משפחות שכולות, משפחות של חטופים או נעדרים, משפחות של מגויסים ומשפחות מפונות.

נושא המעבר בין בתי ספר, שהוא מעבר התפתחותי חיובי, על רקע הפינני מהבית ומעבר לאזור אחר ולמוסדות חינוך אחרים, עלול לעורר קושי ולהיות רגיש במיוחד בקרב המשפחות המפונות שחוות מעבר במציאות חיים קשה ומורכבת.

בתהליכי סיכום ופרידה מבית הספר, חשוב מאוד לערב גם את ההורים. ההורים הם המבוגרים המשמעותיים ביותר בחייהם של התלמידים, באופן כללי ובצומת מרכזי כמו במעבר מסגרת חינוכית בפרט. להורים יש תפקיד חשוב בתיווך, בליווי ובמתן סיוע והסברים בנוגע לתהליך המעבר לשלב הבא ולסיום ופרידה מהשלב הנוכחי בחייהם. חשוב כי ההורים יהיו מעורבים כבר בתחילתו של התהליך.

השותפות החינוכית בין ההורים לאנשי החינוך מסייעת לתלמיד במישורים רבים: הישגים לימודיים, רווחה נפשית, מניעת התנהגויות סיכון, מוטיבציה ותחושת מסוגלות. ההורים ואנשי החינוך זקוקים אלה לאלה על מנת להיטיב את תהליך המעבר ולהפוך אותו לקל יותר ומיטבי עבור התלמיד.

עקרונות לצוות החינוכי בבניית השותפות עם ההורים בנושא המעבר

יש חשיבות רבה בביסוס ובחיזוק האמון של ההורים במערכת, בפרט כאשר מדובר במסגרת חינוכית שעבור ההורה היא חדשה ואף זרה, חיזוק האמון יתאפשר על ידי:

- נגישות, פתיחות והזמנה לקשר - חשוב שבית הספר הקולט יפרסם להורים מהן דרכי התקשורת המגוונות הנהוגות בו.
- הכרות עם המסגרת הקולטת- מתן מידע, הכרות פיזית של המרחב הבית ספרי וחשוב מכך, הכרות אישית עם הדמויות המחנכות.
- על בית הספר מוטלת המשימה להראות ש"אפשר לסמוך עלינו", שמירה על מרחב של אתיקה וחסיון יבטיחו תשתית איתנה של קשר וכן.

מעבר מסגרת מתאפיין בפרידה וגיוס כוחות להתחלה חדשה. ננסה לחזק רציפויות בקשר בין מסגרות החינוך (הקודמת והחדשה) ובכך לחזק חוסן ומעבר מיטיב. ננסה לחזק רציפויות בקשר בין מסגרות החינוך (הקודמת והחדשה) ובכך לחזק חוסן ומעבר מיטיב. ניצור שיח של חיבורים, המדגים את הדומה ומדגיש את הרצף וההמשכיות שבין המסגרות החינוכיות כדי לאפשר להורה התבוננות של הסתגלות מתוך חוזקות.

לדוגמה, נדגיש את המשכיות בתוכן נושאי ומקצועות הלימוד, נזמין את ההורים למפגשים משותפים של צוות היסודי וצוות החטיבה. נעודד את ההורים ליצור קשר עם יועצת חטיבת הביניים ולשתף אותה במידע רלוונטי על ילדיהם.

נסייע להורה להבין כיצד חיונית תרומתו לתהליך ההסתגלות המיטבית עבור ילדו: בחיבור לכוחותיו של ההורה עצמו ולכוחות הילד, ביצירת שותפות ותקשורת פתוחה ומקדמת עם צוות המסגרת החינוכית ובליווי הילד בצעדיו הראשונים במסגרת.

פערי הלמידה בתחומים השונים, שנוצרו בעקבות המציאות המורכבת, עלולים ליצור בלבול אצל ההורה וסימני שאלה לגבי המסוגלות של התלמיד להסתגל לחטיבת הביניים ולדרישות הלימודיות שם. עומס המטלות על ההורים בתקופה זו עלול להעמיד בפני ההורה סימן שאלה נוסף בנוגע לתחושת המסוגלות העצמית שלו ויכולתו לסיי לילדו במעבר. חיזוק תחושת המסוגלות של כל השותפים על ידי מתן מידע בהיר לגבי הדרישות ומתן מטלות-ביצוע תואמות מציאות יסייעו להורה ללוות את ילדו במעבר. לדוגמה: הסברה בעניין מבחני מעבר וחלוקה להקבצות.

מסרים חשובים לשיח עם הורים בתוכנית מעברים

מתן מקום לחששות והרגעתם

מתן מקום לחששות והרגעתם : כהורים כל מעבר של ילדינו גורם להתרגשות המלווה בחששות ותהיות באשר להצלחתו ואושרו- כך היה המעבר לכיתה א' וכך גם במעבר הנוכחי לחטיבה. את רובנו יעסיקו שאלות כגון: האם יסתדרו מבחינה חברתית? האם יצליחו בלימודים? האם יצליחו לייצר קשר מיטבי עם הצוות החינוכי? האם ישתפו אותנו במה שהם מרגישים וחווים? מהו המקום שלנו? כיצד, מתי ואם בכלל להתערב?

כצוות חינוכי עלינו לתת מקום למחשבות אלה, לנרמל את החששות-טבעי לחוש כך. לחבר לחוזקות של ההורים – כבוגרים כולנו חוונו מעברים שונים ולרוב התמודדנו בהצלחה. חשוב להדגיש כי שינוי אינו בהכרח מהווה מכשול, ולעיתים אף עתיד לבשר טוב ולהיטיב עם הילדים.

הצעה לפעילות: אפשר לבקש מכל ההורים להיזכר במעבר שחווה ובחוזקות שעזרו לו להתמודד, ולהזמין כמה הורים לשתף.

הסבר על השלב ההתפתחותי:

המעבר לחטיבה מייצג שלב התפתחותי. ההתבוננות תתייחס למוכנותם של התלמידים בשלושה היבטים: רגשי, קוגניטיבי וחברתי. מסיימי כיתה ו' נמצאים בשלב תחילת גיל ההתבגרות, חשוב להסביר להורים מהם מאפייני ההתבגרות וכיצד עשויים לבוא לידי ביטוי במעבר. לדוגמה: העניין בקבוצה החברתית מתעצם, במעבר המעמד החברתי משתנה ולעיתים התלמידים עוברים תהליך למציאת שייכות חברתית, עשויים להזדקק לסיוע ותיווך בשל כך עוד [לקריאה נוספת](#).

התייחסות להיבטים קוגניטיביים

בשיח עם ההורים יש להדגיש שבכל שלב של מעבר, החלק הקוגניטיבי תואם את הדרישות הלימודיות. למשל במעבר לחטיבת הביניים, ההתפתחות הקוגניטיבית מאפשרת להם לעמוד במטלות הלימודיות והחברתיות הנדרשות מהם. על כך תוכלו לקרוא עוד [כאן](#).

התייחסות להיבטים רגשיים/חברתיים

חשוב לכלול התייחסות לשלב ההתפתחותי של התלמידים גם מההיבטים הרגשיים והחברתיים. נדגיש כי שנות הילדות וההתבגרות הן שנים של צמיחה והתפתחות מתמדת המאפשרת לילדים להתמודד ולהשתלב במערכת חדשה. למשל: עבור בני נוער רבים, המעבר לחטיבת הביניים מייצג צעד נוסף לקראת עצמאות. בגילאים אלה הילדים נמצאים כבר מספר שנים בתהליך הדרגתי של פרידה מהילדות, אך המעבר לחטיבה מסמל אבן דרך משמעותית בתהליך ההתבגרות. בשנים אלה,

המתבגרים הצעירים מתחילים לחפש ולעצב את הזהות האינדיבידואלית שלהם. לעיתים קרובות, בתהליך זה החברים הופכים להיות משמעותיים יותר, הילדים מעוניינים במרחק מההורים בכדי לבנות את עצמאותם. אם מביאים בחשבון גם את השינויים ההורמונאליים ואת סערת הרגשות המאפיינת את תחילת גיל ההתבגרות, אפשר להבין כיצד שנים אלו הופכות למאתגרות למתבגרים הצעירים ולהורים גם יחד.

הדגשת החיבורים

בכל מעבר מומלץ להדגים את המאפיינים הדומים במסגרות המשך המאפשרות להתייחס למעבר כחלק מרצף המשכי בתוך תהליך התפתחותי – נדגיש את הדומה בין בית הספר היסודי לחטיבת הביניים. נראה כיצד המעבר הוא תהליכי ויבוצע באופן הדרגתי ולא חד וקיצוני. למשל: תכני הלימוד ודרכי הוראה, יהיו דומים בתחילה לדרך הלמידה בבית הספר היסודי ויותאמו בהדרגה לדרישות של "על-יסודי".

בחטיבה ישנה תקופת הסתגלות- בה התלמידים לומדים את המערכת ואת הדרישות המצופות מהם ומאידך הצוות החינוכי לומד להכיר אותם ואת צורכיהם באופן פרטני ובראייה מערכתית.

חיבור לכוחות

התלמידים ככלל פיתחו כוחות להתמודדות עם שינויים הם נעזרים בכוחות אלו או בכוחות חדשים המתגלים תוך כדי המעבר. ההורים והצוות נמצאים לעזרתם על מנת לשמש אוזן קשבת ולכוון אותם. מומלץ לסייע להורים להתחבר לכוחות של ילדם, לדרכי ההתמודדות היעילות שלהם במעברים קודמים. להזכיר את המעבר לכיתה א' לפני שש שנים- מה או מי עזר לי? מה היה מקור הכוח שלי?

קריאה לשיתוף פעולה מלא ככל שניתן

כך נקדם באופן טוב יותר את צרכי התלמידים. העברת מידע במידת הצורך על ידי ההורה לצוות המקצועי בחטיבת הביניים, שיתוף ושיח פתוח על מנת לקדם את הילד. חשוב להדגיש בפני ההורים את חשיבות העברת המידע בין המסגרות על מנת שהמערכת תוכל להיערך באופן מיטבי לקליטת התלמיד ולהעניק לו את התנאים המיטביים לקליטתו והשתלבותו.

מענה מותאם לצרכים

חלק מההורים חווים אתגרים הקשורים לייחודיות של התלמיד או להרכב האוכלוסייה ממנה מגיע הילד. חשוב מאד לגלות ערנות לצרכים של ילדים אלה והוריהם ולסייע להורים להבין ולממש את זכויותיהם בשלב המעבר וכן לסייע להם במציאת מסגרת שתטיב ותתאים לצרכי הילד.

הסבר על תפקיד ההורה במעבר ומתן "טיפים" להורים:

- לעיתים עלינו לתווך להורה את תפקידו במעבר אל מול ילדו, למשל:
- קשר עם הילד, הקשבה והכוונה לצרכים הייחודיים לו בתקופת המעבר.
- הנגשת מידע לילד על תהליכי מעבר בכלל ומידע ספציפי על המסגרת החדשה בפרט.
- שיתוף ומתן מידע רלוונטי לצוות החינוכי כדי לסייע לצוות הקולט להיערך לנתינת המענה המותאם באופן ייחודי. לאחר תקופה שבה חווינו למידה מרחוק, גדלה ההכרות של ההורים עם מאפייני הלמידה של ילדיהם.

לקריאה נוספת

- [המעבר לחטיבת הביניים- פורטל הורים משרד החינוך](#)
- [מעברים-ערכה לאנשי המקצוע של שפ"י](#)